

Nakskov kirkegårde 140 år

Boganmeldelse

Af *Benedikte Piil*

Landskabsarkitekt, Piil Landskabsarkitekt, kirkegårdskonsulent for Fyens Stift

Ulla Schaltz, *Nakskov kirkegårde 140 år*, Museum Lolland-Falster 2024.

I anledning af at det er 140 år siden, at den første person blev begravet på Nakskov Kirkegård ved Svingelsvej, har en fin lille bog om kirkegårdene i Nakskov set dagens lys.

Den har et format på 21 x 21 cm og er på 95 sider. Bogen er skrevet i et flydende og letlæst sprog og rummer en fin balance mellem information om Nakskovs historie, begravelsesformernes udvikling og byens kirkegårde.

Nakskov, der betyder "Nakken med skoven", udviklede sig i 1200-tallet fra et fiskerleje i bunden af Nakskov Fjord. Kapitlet "Byens tidlige historie" handler om Nakskovs historie og udvikling frem til slutningen af 1700-tallet, og her beskrives de første begravelser og kirkegårde i byen. Nakskov har faktisk den tredjeældste jødiske gravplads i Danmark. Den blev anlagt i begyndelsen af 1700-tallet, og den første begravelse fandt sted i 1722, den sidste i 1922. Den jødiske gravplads i Nakskov eksisterer stadig.

Nakskovs kirkegårdes etablering og udvikling flettes på fin måde sammen med byens historie og begravelsesformernes udvikling. Frem til 1805 blev velhavende ofte begravet under gulvet inde i kirken, men ildelugt og uhygiejniske forhold førte til, at dette blev forbudt. Herefter blev alle begravet på kirkegården, og de velhavende fik ofte store flotte gravminder på store gravsteder. En del af disse er bevaringsværdige. Dette beskrives i et senere kapitel om gravminderegistrering og baggrunden for lov nr. 268 af 22. maj 1986 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Nakskov har haft fem ældre kirkegårde, som alle er nedlagt. De to lå i byens centrum inden for voldene og var i brug frem til 1807 og 1810. Så var de fyldt op. En ny kirkegård blev taget i brug, men det viste sig hurtigt, at det valgte areal ofte var vandlidende, så denne kirkegård blev kun benyttet i otte år. Endnu en ny kirkegård blev taget i brug. Den lå lige over for sukkerfabrikken og var i brug i 90 år, så var også den fyldt op, og udvidelse var ikke mulig, da byen nu omkransede kirkegården. Der var igen brug for at finde et nyt areal til en kirkegård. Denne gang faldt valget på et område tæt på lystskoven Svinglen, nakskovitternes foretrukne udflugtsmål. Den nye kirkegård blev anlagt på et 11 tønder land stort areal mellem Svingelsvej og Løjtiftevej tilhørende præsteembedet. Første del på 2,5 tønder land blev indviet i 1884 – derfor bogens titel. Frem til 1918 voksede kirkegården i flere etaper til 10 tønder land, Nakskov Kirkegårds nuværende størrelse. Den ene tønde land var i mellemtiden solgt fra.

Kremering er kendt verden over fra oldtiden, men først i 1881 fandt den første kremering i nyere tid sted i Danmark. I 1930'erne var der i Nakskov en stigende interesse for kremering, og i 1940 blev et krematorium indviet på kirkegården. Første kremering i det nye krematorium

fandt sted i 1941. Trods nyt krematorium var der igen pladsnød på kirkegården efter 2. Verdenskrig, og i 1961 indviedes Annekskirkegården med 8.000 nye begravelsespladser på den anden side af Svingelsvej. Til trods for at kremering er danskernes foretrukne begravelsesform, valgte man at slukke for ovnene i Nakskov krematorium i 2012, og bygningen blev ændret til kølerum. Her opbevares de afdøde, før de køres til Ringsted, hvor et centralkrematorium nu udfører en stor del af Region Sjællands kremeringer.

Kapitlet "Paradisets have" beskriver kirkegårdens forskellige afdelinger på fin vis og forklarer, hvorfor kirkegården har så mange sjældne træer og buske. Den botaniske mangfoldighed og høje faglighed på kirkegården tiltrækker arbejdskraft, så flere uopfordrede ansøgninger lander på kirkegårdslederens bord hvert år. Kirkegårdens personale, bygningerne og driften af kirkegården beskrives, ligesom salg af gravsteder. I modsætning til på mange andre kirkegårde er alt til salg, undtagen stisystemet.

Eksempel på et stemningsbillede fra kirkegården.
Foto: Ingrid Riis.

I bogens sidste del fortælles 12 personhistorier, hvor der tages afsæt i oplysningerne på nogle af de gamle gravsten. Historier om personer, der levede i Nakskov, og som enten havde et usædvanligt liv eller døde på trist vis. I disse historier er også information om nogle af de betydelige virksomheder i Nakskov, såsom Nakskov Sukkerfabrik og Nakskov Skibsværft. En af personfortællingerne er om Esben Petersen. Han var ansat på Nakskov Skibsværft i 40 år, og i sin fritid var han amatørskuespiller. Han havde bl.a. rollen som Sofus Betjent i *Matador*.

Disse historier er fine eksempler på interessant information om nogle af de personer, som er begravet på Nakskov Kirkegård. I denne digitale tidsalder kan sådanne historier f.eks. udfoldes ved hjælp af en QR-kode på et gravsted. Så kan oplevelserne på en kirkegårdstur få endnu en dimension.

Bogen er rigt illustreret med en blanding af gamle fotografier fra lokalhistorisk arkiv og smukke stemningsbilleder fra Nakskov Kirkegård fotograferet af Ingrid Riis. Hvert kapitel adskilles med et stemningsbillede på dobbelttopslag suppleret med et citat fra brugere af kirkegården.

På indersiden af bogens omslag er folde ud-kort over henholdsvis Nakskov Kirkegård og Nakskov Annekskirkegård, som kan benyttes til navigation ved besøg på kirkegården og til lokalisering af de forskellige delområder, som beskrives i bogen.

Alt i alt en fin bog at blive klogere af, med smukke fotografier, man kan glædes over.